

Tussen de Leien en de Schelde, middenin het centrum van Antwerpen, ligt het 'Prins Leopold Instituut voor Tropische Geneeskunde'.

Als een levend organisme groeide het gebouw mee met de politieke en wetenschappelijke evoluties van zijn tijd en werd telkens aan nieuwe noden aangepast.

Het architectenburo Storme Storkebaum Van Ranst begeleidt sinds 20 jaar dit unieke project.

De Stad en de Tropen.

De trapzaal onderstreept het oorspronkelijke karakter van het interieur. Daarom: restauratie.

Een echt Instituut

Het Instituut werd in 1931 opgericht om artsen voor te bereiden op hun werk in Afrika. Later lieten ook scheepslui, handelaars en al wie met gezondheidsproblemen uit de tropen terugkeerde er zich verzorgen. Na de 'Kongokrisis' in 1960 richtte het Instituut zijn aandacht eveneens op Zuid-Amerika en Azië.

Vandaag ligt de nadruk vooral op onderzoek, klinische zorg voor ambulante patiënten, post-universitaire opleiding en consultancy inzake gezondheidszorg voor de Derde Wereld. Met zijn onderzoek op het vlak van microbiologie,

parasitologie, volksgezondheid, dierlijke gezondheid en klinische geneeskunde, verwierf het Instituut internationale faam.

Het verhaal van het gebouw waarin het Instituut is gevestigd is niet minder boeiend.

Sobere Art Deco

Oorspronkelijk is het gebouw geënt op een classicistisch, axiaal grondplan met drie afzonderlijke gebouwen: één voor onderzoek, een ziekenhuis en één voor algemene diensten. De architecturale vernieuwing lag niet zozeer in het ontwerp zelf maar wel in de decoratie, die het gebouw voorzag van sobere Art

Deco-gevels in arduin en baksteen, waarin pilasters en erkerramen reliëf en ritme brengen.

Voor zijn tijd beschikte het gebouw ook over geavanceerde technologie. Een ingenieus 'airco'-systeem dat lucht doorheen het watergordijn van de waterval in de tuinvijver via een ventilator naar binnen zoog, zorgde voor een stabiele vochtigheidsgraad in de luchttoevoer.

Opzij, los van de andere gebouwen, bevindt zich de statige directiewoning (die nooit als dusdanig werd gebruikt), opgetrokken in dezelfde stijl. Een pergola verbindt de directiewoning met het Instituut.

Het gehele complex werd gebouwd met de grootste zorg en de degelijkste materialen, een gelukkig gegeven dat vandaag toelaat het gebouw verder te laten groeien.

Visie versus Smaldenken

Tot de jaren '60 werd aan het Instituut niet veel gewijzigd. Na de 'Kongokrisis' ging het gebouw over van de staat naar het provinciebestuur. Tegelijk werd zijn opdracht sterk verruimd. In de periode '60-'70 werden nieuwe verdiepingen toegevoegd voor operatiezalen.

Een tijd waarin het rationele smaldenken het overwicht kreeg op respect voor de oorspronkelijke architectuur en waarin bijgevolg veel schade werd toegebracht aan de esthetiek van het geheel. Sinds het begin van de jaren '70 begeleiden de architecten Storme, Storkebaum en Van Ranst de verdere groei en herbestemming van het gebouw. Zij ontwerpen, verbouwen, renoveren of restaureren vanuit een visie

waarin de originele architectuur het uitgangspunt vormt.

Nieuwe vleugels of verdiepingen kregen een gevelbeeld dat esthetisch op het bestaande aansloot. Ramen werden vernieuwd in hout en kregen in hun nieuwe design een Art Deco-erfgoed mee terwijl bij verdere uitbreiding vooral in de hoogte werd gewerkt om het verder volbouwen van de tuin te vermijden.

Tropische frisheid

In de jaren '70-'80 noopte de snelle evolutie van de wetenschap en de introductie van medische spits technologie tot het creëren van meer laboratoria en proefruimtes. Tegelijk diende het gebouw te worden bekabeld om een efficiënte communicatie van elektronische data en telefonie toe te laten.

Daarbij plaatsten de hoogtechnologische vereisten enerzijds en het architecturale concept en stedenbouwkundige beperkingen anderzijds, de architec-

ten telkens voor een nieuwe uitdaging. De meest grondige vernieuwingen gebeurden dus binnenin. En ook hier vanuit een consistente visie: bescherming van de eigenheid tegen het louter rationele. Dus werden dié plaatsen, die ook in oorsprong het karakter van het interieur onderstreepten, gerestaureerd.

De statige, met marmer beklede hallen en trapzaal met smeedijzeren borstweeringen en koperen handgreep werden 'in eer hersteld' evenals de zaal 'Brodén', een versmelting van koloniale en Art Deco-elementen, waar door de hoge ramen in Art Deco-stijl het licht binnenvalt op tekeningen en wandtapijten uit een andere wereld.

De overige operationele ruimtes, gangen, zalen, werklokalen, polikliniek, laboratoria en bibliotheek en cafetaria, werden echter volledig nieuw gedacht. Licht, ruimte, comfort en doeltreffendheid voor de gebruikers stonden hierbij centraal. Getuige daarvan de bijzondere aandacht die uitging naar het interieur en de verlichting van de biblio-

De bibliotheek: ruimte, licht en comfort voor de gebruikers.

theek of naar de efficiënte ruimte-organisatie in de laboratoria. Eén uitzondering hierop vormt de polikliniek waar nieuw, fris en 'clean' harmoniëren met elementen uit het verleden: glanzend parket, koperen handgrepen en enkele grote schilderijen uit... de tropen.

Verzonken tuin

Rondom het instituut ligt een unieke tuin waarvan het concept nog duidelijk leesbaar is. Vijvers en fonteinen als hoofdthema's met daarrond een rechtlijnig spel van hagen, paden en gradij-

nen. Vooral bij de grote, rechthoekige vijver zijn de terrasboorden en de symmetrische perken errond zo sterk geïntegreerd met de architectuur, dat bij het wijzigen ervan ook het uitzicht van het gebouw zou 'veranderen'.

Precies omwille van zijn zeldzaamheid en zijn betekenis voor de esthetiek van het gehele complex, wordt vandaag sterk gepleit voor het restaureren van deze prachtige 'verzonken tuin'.

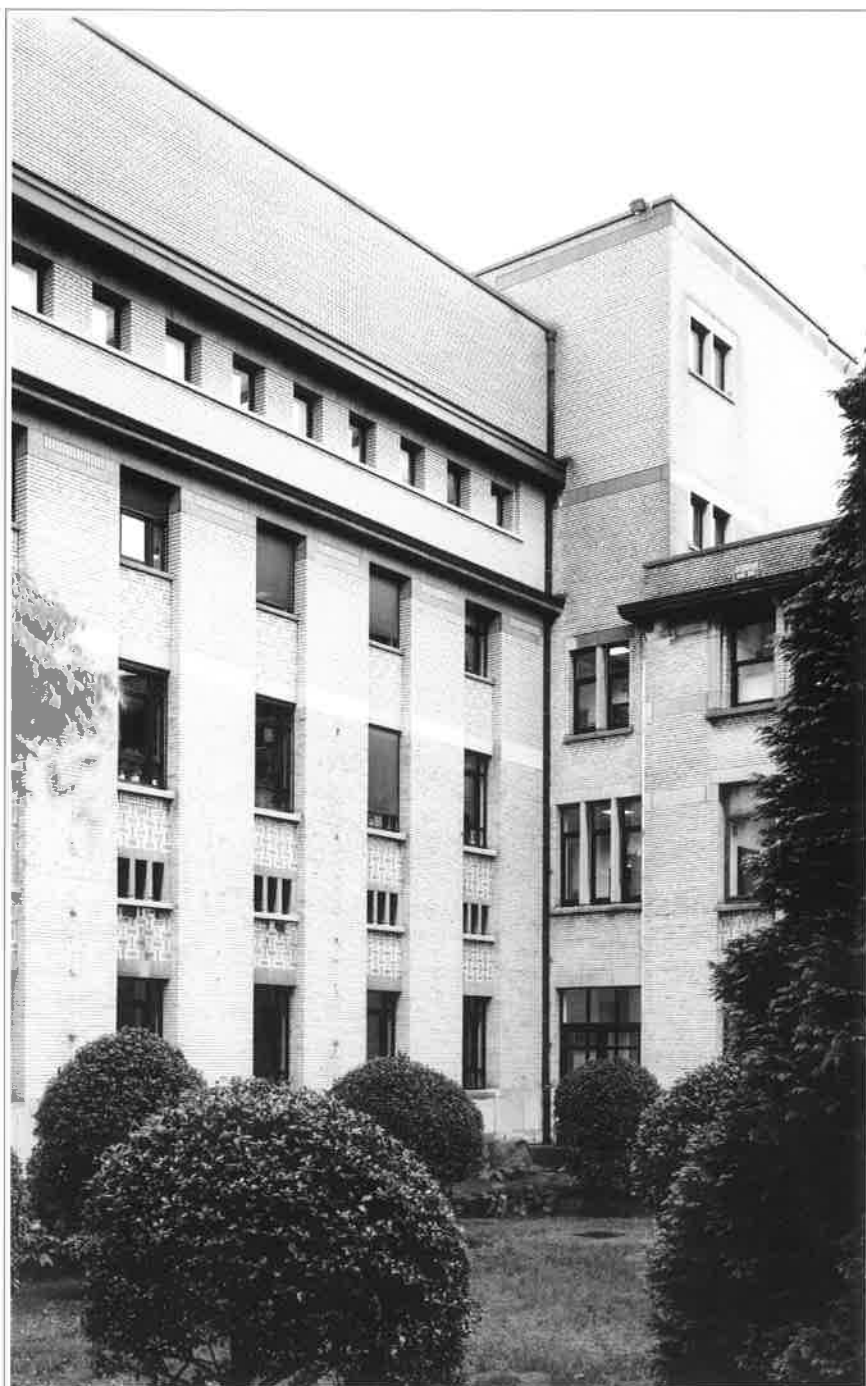
Aangemoedigd

De huidige performantie en esthetiek

van het gebouw is sinds de jaren '70 geenszins de resultante van een aantal occasionele 'ingrepen', maar van een continuüm. Een langlopend proces waarbij, vanuit een consistente visie van respect, een oorspronkelijk gegeven wordt gekneet en verfijnd in functie van nieuwe inzichten en nieuwe noden, zonder evenwel zijn eigenheid te moeten opgeven.

In deze visie werden de architecten steeds gesteund en aangemoedigd door de directie en de raad van bestuur van het Instituut.

Nieuwe vleugels of verdiepingen
kregen een gevoelbeeld
dat esthetisch op het bestaande aansloot.

En plein centre d'Anvers se situe l'Institut Prince Léopold de Médecine Tropicale'. A l'instar des organismes vivants, il a suivi l'évolution politique et scientifique de son temps. L'Institut qui jouit d'une réputation internationale principalement au plan de la recherche, a été érigé en 1931.

L'innovation architecturale qui le caractérise, est surtout de nature décorative et s'exprime au travers de ses sobres façades Art-Déco. L'Institut tropical est un immeuble 'riche'; il a été édifié dans des matériaux solides, créant ainsi une base intéressante pour son développement ultérieur.

Dans les années soixante, alors que la pensée rationnelle stricte supplanta l'esthétique, les différentes transformations opérées nuisirent largement à l'ensemble.

Depuis le début des années septante, les architectes Storme Storkebaum Van Ranst ont pris en main le développement et le reconditionnement du bâtiment. Grâce à leur intervention, les nouvelles ailes ou les nouveaux étages (on travailla surtout en hauteur afin de ne pas accaparer plus le jardin) furent conçus de manière à s'intégrer dans la vision esthétique globale des façades.

A l'intérieur, des pièces comme le hall d'entrée, l'escalier majestueux et la salle 'Brodén', qui, à l'origine, rehaussaient le caractère du bâtiment, ont été magnifiquement restaurées tandis que, dans les pièces fonctionnelles, les critères mis en exergue furent la lumière, le confort et l'efficacité pour les utilisateurs.

L'immeuble est entouré d'un superbe jardin à l'Anglaise, jalonné d'étangs et de fontaines parmi les chemins enchevêtrés. Les architectes plaident pour que ce bâtiment, d'une esthétique rare et significative, soit restauré.

Respectueux du concept original, pétri et peaufiné à la lumière des visions et des besoins nouveaux, sans renoncement toutefois à la spécificité de l'immeuble, les architectes bénéficient du soutien et de l'encouragement de l'Institut Tropical.

Right in the heart of Antwerp you will find the 'Prince Leopold Institute for Tropical Medicine'. Like a living organism this institute has grown in parallel with the political and scientific developments of its time. The institute, which enjoys an international reputation mainly on the strength of its research, was established in 1931.

Architectural renewal has mainly taken the form of external decoration, and the building has been given sober Art Deco façades. The Tropical Institute is a 'rich' building: it is constructed of the very finest materials, and hence forms an excellent starting-point for further expansion.

During the 1960s, a period in which narrow rationalist thinking took precedence over aesthetic considerations, alterations inflicted a great deal of damage on the building as a whole.

Since the early 1970s architects Storme Storkebaum Van Ranst have guided the further growth and redefinition of the building. Their design was based on a vision in which the original architecture forms the starting-point. Hence new wings or floors (expansion has mainly been vertical, in order to avoid filling up the garden with buildings) have been given a façade which corresponds aesthetically with the existing building.

Inside, elements such as the entrance hall, the grand staircase and the 'Brodén' hall, which also defined the character of the original building, have been perfectly restored, while in the functional areas the emphasis is on light, comfort and efficiency for the users. The building is surrounded by a splendid 'sunken garden' in which the original design of ponds, fountains and paths can be clearly traced. Due to its rarity and importance for the aesthetic appeal of the building, the architects are in favour of restoring this.

The architects have the owner's supports and encouragement in their vision of respect for the original building, which has been moulded and refined in the light of new insights and needs without losing its own specific character.

Sobere Art Deco waarin pilasters en erkerramen reliëf en ritme brengen.

voor meer informatie
kan u contact nemen met
ARCHITEKTENBURO
STORME
STORKEBAUM
VAN RANST

(mevrouw Janine Bell)

Volhardingstraat 26
2020 Antwerpen
tel. (03) 248 48 50
fax (03) 237 76 98

Nieuwsbrief Nr. 18
januari 1997